O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

I.M.Tuxtasinov

2022-yil “30” 06

QIYOSIY GRAMMATIKA FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200 000 – San’at va gumanitar fanlar

Ta’lim sohasi: 230 000 - Tillar

Ta’lim yo‘nalishi: 60230100 – Filologiya va tillarni o‘qitish (arab tili)

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS-Kreditlar
QIG2604	2024-2025	6	4
Fan/modul turi	**Ta’lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Tanlov	O‘zbek		4

	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	Qiyosiy grammatika	48	72	120

2 **I.Fanning mazmuni**

Fanning maqsadi – talabalarga arab tili grammatikasini o‘zbek tili grammatikasiga qiyoslash hamda bu ikki tldagi grammatikaning o‘xshash va farqli jihatlarini ajrata bilish ko‘nikmalarini shakllantirish, arab tili grammatikasi xususiyatlarining o‘zbek tilidagi muqobilini tanitishdan iborat.

Fanning vazifasi – talabalarga arab tili grammatikasini o‘zbek tili grammatikasiga qiyoslab o‘rganish ko‘nikmasini shakllantirish, arab va o‘zbek tillari grammatikalarining o‘xshash va farqli jihatlarini ko‘rsatishdir.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)
II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Arab tilining grammatik qurilishi haqida umumiy qiyosiy ma’lumot.
2-mavzu. O‘zbek tilining grammatik qurilishi haqida umumiy qiyosiy ma’lumot.
3-**mavzu**. Morfologiya.
4-mavzu. O‘zbek va arab tilida so‘z turkumlari tasnifi.
5-mavzu. Arab va o‘zbek tillarida fe’l so‘z turkumi.
6-mavzu. Arab va o‘zbek tillarida ot so‘z turkumi.
7-mavzu. Arab va o‘zbek tillarida harf so‘z turkumi.
8-mavzu. Arab tilida erkalash otlari.
9-mavzu. O‘zbek tilida erkalash otlari.
10-mavzu. O‘zbek tilida kichraytirma otlar.
11-mavzu. Arab tilida kichraytirma otlar.
12-mavzu. O‘zbek va arab tillarida jins kategoriyasi haqida umumiy ma’lumot.

II. Seminar mavzulari bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar
Seminar mavzulari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Arab tilida jins kategoriyasi.
2. O‘zbek tilida jins kategoriyasi.
3. O‘zbek va arab tillarida grammatik son kategoriyasi haqida umumiy

ma’lumot.

4. Arab tilida grammatik son kategoriyasi.
5. O‘zbek tilida grammatik son kategoriyasi.
6. Arab va o‘zbek tillarida moslashuv kategoriyasining ifodalanishi haqida umumiy ma’lumot.
7. Arab tilida aniqlovchi-aniqlanmish munosabati.
8. O‘zbek tilida aniqlovchi-aniqlanmish munosabati.
9. O‘zbek va arab tillarida ko‘makchi predloglar haqida umumiy ma’lumot.
10. Arab tilida predloglar va ularning ishlatilishi.
11. O‘zbek tilida predloglar va ularning ishlatilishi.
12. Arab tilida olmoshlar va ularning vazifalari.

Seminar darslari davomida talabalar yakka holda, juftlikda va kichik guruhlarda ishlaydilar. Mavzular zamonaviy multimedia vositalari bilan jihozlangan auditoriyada interfaol usullar yordamida o‘tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo‘llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar
Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Siniq ko‘plikdagi otlarning moslashgan aniqlovchili birikmalarda ifodalanishi.
2. Arab tilidagi izohlovchi qoidasida moslashuv kategoriyasining ifodasini bayon qilish.
3. Fe’llarning bajaradigan vazifasiga ko‘ra tasnifi.
4. مدينتنا سمرقند mavzusida insho yozish va unda qo‘llangan grammatik qoidalarni arab va o‘zbek tillarida tahlil qilish.
5. Arab tilida noto‘g‘ri fe’llarning istak maylida ifodalanishi.
6 الطفولة mavzusida insho yozish va unda qo‘llangan grammatik qoidalarni arab va o‘zbek tillarida tahlil qilish.
7. Maqtov va tahqir fe’llar.
8. معهد اللغات الأجنبية mavzusida insho yozish va unda qo‘llangan grammatik qoidalarni arab va o‘zbek tillarida tahlil qilish.
9. To‘ldiruvchi ergash gapli qo‘shma gap.
10. الماء أصل الحياة mavzusida insho yozish va unda qo‘llangan grammatik qoidalarni arab va o‘zbek tillarida tahlil qilish.
11. Cheklov va uning turlari.
12. المشكلات الزوجيّة matnini o‘qish va unda qo‘llangan grammatik qoidalarni arab va o‘zbek tillarida tahlil qilish.
13. Fe’liy jumla va fe’l kesimning ega bilan moslashuvi.
14.إختلاف الحيوانات matnini o‘qish va unda qo‘llangan grammatik qoidalarni arab

	va o‘zbek tillarida tahlil qilish. 15. O‘zbek tilida olmoshlar va ularning vazifalari. 16. Arab va o‘zbek tillarida ish-harakat nomi. 17. O‘zbek va arab tillarida fe’llarning qiyosiy tahlili. 18. O‘zbek tilida fe’l mayllari va ularning ishlatilish qoidalari. 19. Arab tilida fe’l mayllari va ularning ishlatilish qoidalari 20. O‘zbek va arab tillaridagi otlarning leksik-grammatik xususiyatlari. 21. O‘zbek tilida gapning bosh bo‘laklari: ega va kesim hamda ularning ishlatilish qoidalari. 22. Arab tilida gapning bosh bo‘laklari ega va kesim hamda ularning ishlatilish qoidalari. 23. Arab tilida buyum – narsa oti yasovchi qo‘shimchalar va ularning yasalishi. 24. O‘zbek tilida buyum – narsa oti yasovchi qo‘shimchalar va ularning yasalishi. Mustaqil o‘zlashtiriladigan mavzular bo‘yicha talabalar tomonidan tavsiya etilgan adabiyotlarda berilgan ma’lumotlar o‘rganilib, olingan bilimlar yuzasidan xulosaviy referatlar va taqdimotlar tayyorlash tavsiya etiladi.
3	**V. Ta’lim natijalari/ Kasbiy kompetensiyalar** **Talaba bilishi kerak:** - arab va o‘zbek tilining grammatikasi, arab va o‘zbek tilining boshqa tillar bilan o‘xshash va farqli jihatlari, ikki til grammatikasining o‘xshash va farqli jihatlari to‘g‘risida ***tasavvurga ega bo‘lishi***; -arab va o‘zbek tillarining grammatik qoidalarini, ikki tilining grammatik asosini ***bilishi va ulardan foydalana olishi***; -talaba arab tilining morfologik hamda sintaktik qoidalarini tahlil qilish usullarini qo‘llash, qo‘yilgan vazifalarning yechimini topish uchun ilmiy va badiiy adabiyotlar bilan ishlash kabi ***ko‘nikma va malakalariga ega bo‘lishi kerak.***
4	**VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** • interfaol keys-stadilar; • mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar qilish; • individual loyihalar; • jarayonga asoslangan metod • jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

5	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazoratlarda berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha imtihonlarni topshirish.
6	**Asosiy adabiyotlar** 1. E. Talabov “Arab tili” Darslik, O‘zbekiston nashriyoti, Toshkent, 1992. 2. Ibrohimov N.I., Yusupov M. “Arab tili grammatikasi”. Darslik, Toshkent, 1997.1-jild. 3. Ibrohimov N.I., Yusupov M. “Arab tili grammatikasi”. Darslik, Toshkent, 2004. II-jild. 4. N. Turniyozov., A. Rahimov “O‘zbek tili” (o‘quv uslubiy qo‘llanma), Samarqand 2006. 5. R.Rasulov., A. Mirazizov “O‘zbek tili” darslik, Toshkent, 2005 **Qo‘shimcha adabiyotlar** 6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan quramiz. - T.: “O‘zbekiston”, 2017. - 488 b. 7. O. Nosirov, M. Yusupov. An-Naym “Arabcha-o‘zbekcha lug‘at” Toshkent 2003. 8. Orifxo‘jaev N.M. Arab tili. O‘quv qo‘llanma. Toshkent. 2009. 9. Qodirov T.Sh., Qodirova M.T. “Arabcha-o‘zbekcha-ruscha tematik lug‘at. ToshDShI. T. 2006 10. Ковалев А.А., Шарбатов Г.Ш., Учебник арабского языка. –М. Вост.лит., 1998. -752 с. **Axborot manbalari:** 11. https://www.almaany.com/en/dict/ar-en/diplomacy/ 12. https://drvaniya.com/?cat=24 13. https://www.lqtoronto.com/madinaarabic.html 14. www.arabic.uz 15. www.ArabicForAll.net
7	**Samarqand davlat chet tillar instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2022-yil “30” 06 dagi “11”-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan**
8	**Fan/modul uchun mas’ullar:** **M.N. Islomov** – SamDChTI, “Yaqin sharq tillari” kafedrasi o‘qituvchisi. **J.N. Temirov** – SamDChTI, “Yaqin sharq tillari” kafedrasi o‘qituvchisi.

9	**Taqrizchilar:** **X.Z. Xayrullayev** - SamDChTI, “O‘zbek tili va adabiyoti” kafedrasi professori, filologiya fanlari doktori. **M.H. Abdullayev** – O‘zDJTU, “Arab tili tarjima nazariyasi va amaliyoti” kafedrasi dotsenti. filologiya fanlari nomzodi (turdosh OTM).